יז: יום טוב פרק שני ביצה

מסורת הש"ס

ובלבד שלא יערים. פרש"י בשמי קדרות שיאמר אני צריך להזמין אורחים או יבאו לי אורחים אבל בקדרה אחת מותר להערים ולהרבות דהא חזינן לעיל דאפי' מיום טוב לחברו שרי בכך ואם תאמר מאי שנא מהניא דרב אחא[ב] דמעברים ומגלח גרמא גרמא וי"ל דשאני התם דהוי עבוד אוכלין בעלמא ומשום שמחת יום טוב התירו דאי לאו הכי חיים שמא יקרים הבשר וממנע ולא שמיט אבל הכא מיירי בבשול דאמור וגם היה יכול לעשות תקנה על ידי עירובי תבשילין מבעוד יום:

על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שב"ש אוסרים שני תבשילין. ודג וביצה שעליו אינו משוב אלא תבשיל אחד וב"ה אומרים תבשיל אחד כלומר תבשיל אחד כי האי גוונא כגון דג וביצה שעליו משוב שני תבשילין ודקה לישנא לא משמע הכי לכך נראה לי דגרס אפכא [ג]ב"ש אומרים תבשיל אחד פירוש דג וביצה שעליו אינו משוב אלא תבשיל אחד וצריך עוד תבשיל אחר וכית הלל אומרים שני תבשילין פירוש דג וביצה שעליו משוב שני תבשילין:

אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דב"ה. פירש רש"י ואליבא דבית הלל דקאמר תבשיל אחד ואר"ת דלאפוקי צריך לערב גם כפת ואינו יכול לאפות על ערוב תבשיל (ג) אחד דהא קיימא לן כרבי אליעזר דאמר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מדקא מייתי סתמא דגמ' דומיא לעיל[ד] בשם פרקין דקאמר ומא מייתי לה מהכא והא דקאמרי ב"ה לעיל מנית אדם ערוב תבשיל אחד ועושה בו כל צרכו קאי אמאי דקאמר בית שמאי אין עומנין את הממין אלא אם כן היו לו חמין טמונין מבעוד יום וכו' וסברי דאפי' בשלשה צריך שיהא לכל אחד ואחד כנגדו ועל זה קא מייתי ב"ה ואמרי דעל תבשיל אחד עושה בו כל צרכו כלומר כל מיני תבשילין כגון חמין וכיוצא בו והא דקאמר אביי לא שנו אלא תבשיל אחד אבל פת לא היינו דווקא היכא דאינו רוצה לאפות אבל אם היה רוצה לאפות היה צריך פת ולא נהירא להר"ר יצחק מדא דמבל הני משמע דלא צריך אלא תבשיל אחד לכל דבר אין לאפות אין לבשל ומה שמביא הש"ס לעיל דר' אליעזר לאו משום דהלכתא כותיה אלא אסמכתא בעלמא מייתי על עירובי תבשילין אלא אדרבה קיימא לן כרבי יהושע לגבי דרבי אליעזר משום דרבי אליעזר שמותי הוא ורבי יהושע פליג עליה בירושלמי ואמר אופין ומבשלין על המבושל ומ"מ אורי"ו לא מצאתי לבי לעבור על דברי דודי וצריך שני תבשילין פת ותבשיל וכן עמא דבר[ה]:

ואי איתא ליתני עבר ואפה מותר אמר רב אדא בר מתנה תנא תקנתא דהיתרא קתני תקנתא דאסורא לא קתני ת"ש מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין [א]ואם רצה לאכול את עירובו הרשות בידו אכלו עד שלא אפה עד[ו] שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים ולא אחרים אופין ומבשלין לו אבל מבשל הוא ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת ובלבד שלא יערים [ב]ואם הערים אסור אמר רב אשי הערמה קא אמרת שאני הערמה דאחמירו בה רבנן טפי ממזיד רב נחמן בר יצחק אמר הא מני חנניה היא ואליבא דבית שמאי דתניא [ג]חנניה אומר בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם כן ערב בפת ואין מבשלין אא"כ ערב בתבשיל ואין טומנין אלא אם כן היו חמין טמונין מערב יום טוב ובית הלל אומרים מערב בתבשיל אחד ועושה בו כל צרכו [ד](תנן) [ה]המעשר פירותיו בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל לא צריכא דאית ליה פירי אחריני ת"ש [ז]המטביל כליו בשבת בשוגג ישתמש בהן במזיד לא ישתמש בהן לא צריכא דאית ליה מאני אחריני א"נ אפשר בשאלה ת"ש [ח]המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל אסורא דשבת שאני: בית שמאי אומרים שני תבשילין: מתניתין דלא כי האי תנא דתניא [ט]אמר רבי שמעון בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שב"ש אומרים שני תבשילין ובית הלל אומרים תבשיל אחד ושוין שאם פרפר ביצה ונתן לתוך הדג או שרסק קפלוטות ונתן לתוך הדג שהן שני תבשילין אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דב"ה: אכלו או שאבד הרי זה לא יבשל עליו וכו': אמר אביי [י]נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו גומר: **מתני' חל להיות אחר השבת בית שמאי אומרים מטבילין את הכל מלפני השבת וב"ה אומרים [יא]כלים מלפני השבת [יב]ואדם בשבת ושוין [יג]שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא מטבילין [יד]ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה: **גמ'** דכולי עלמא מידה כלי בשבת לא מאי טעמא אמר רבה [טו]גזרה שמא

ואי מיפא. דעבר ואפה מותר מכדי תנא אתקנתא קא מהדר נתני מי הך תקנתא בהדי הך דתקנה קמהו: **תקנתא דהיתרא.** דעשויה בהיתר: **שלא יעריס.** לאחר שכשל לצורך [כ] לומר עוד אני צריך להזמין אורחים ויכשל מבשלין אחריס ויותירים לשבת אבל בקדרה אחת אם ירבה לשבת הא אמר דאפי' למחר שרי כדלעיל[ל] ממלאה אשה קדרה בשר ואע"פ שאינה צריכה אלא לאחיכה אחת: **ואם העריס אסור.** לאכול דאחמור רבנן בהא מילתא שלא לעקור תורת עירוב. ולא דמי להערמה [מ]דרב אדא בר אהבה דמלא גרמא גרמא דאין עבוד באוכלין [נ] ואי משום טרחא הא עדיפא דלמא אם שלא ישרית הבשר וממנע ולא שמיט וקס"ד דהוא הדין לעבר ואפה: **שאני הערמה כו'.** לעולם עבר ואפה מותר והערמה אינה ראיה לכאן דשאני הערמה ממזיד דאיכא למימר אחמור בה רבנן בהערמה עפי ממזיד דאלו מזיד רשע הוא לעבור על דברי חכמים ואין אחרים למדים הימנו והוא עצמו משיס אל לבו ושב הלכך לא מעקרא תורת עירוב אבל מערים סבור לעשות בהיתר הלכך לא ישיב אל לבו לחזור בו ואחרים למדין הימנו ומעקרא תורת עירוב הלכך קנסוהו רבנן: **הא מני.** דקתני אם הערים אסור: **חנניה היא.** דשמעינן ליה דמתמיר בעירובי תבשילין ואליבא דבית שמאי: **במזיד לא יאכל.** שעבר על השבות אלין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט[ס] אלמא אחמור רבנן במילתייהו ואפי' גבי עונג שבת: **דאית ליה פירי אחריני.** לשבת: **המטביל כליו.** במקוה שיש לו בחלרו ועבר אדרבנן דאמרי במתניתין[ע] מטבילין כלים מלפני השבת דגרלה ממתקן: **ישתמש בהן.** בו ביום: **אפשר בשאלה.** לשאול כלים מחבירו ולהשתמש: **מיסורא דשבת.** בשול שבת מלאכות הוא ואיסור סקילה הוא הלכך קנסוה רבנן למזיד אבל עבר ואפה ביום טוב לשבת איסורא דרבנן הוא דעבד: **על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שביה שמאי אומרים שני תבשילין.** צריך חד כתבשיל אחד שמחובר בו וכטיל לגביה וב"ה אומרים דיו בתבשיל אחד כזה: **ושוין שאם פרפר ביצה.** מנוסלת ונתן לתוכו דלחוליה קאי שהן שני תבשילין: **שרסק.** מינג"ר בלע"ז: **קפלוטות.** כרמי פורי"ם בלע"ז: **כחנא דידן.** דתמני' דקתני ב"ה שרו בתבשיל אחד: **אם הפחיל בעיסתו.** לתקנה ולאפותה ע"י עירובו: **מתני' מטבילין את הכל.** כל הצריך טבילה בין אדם בין כלים: **מלפני השבת.** דקי"ל בר"ה (דף מו:) חייב אדם לטהר את עצמו ברגל דבמיר ובגבלתם לא תגעו (ויקרא יא) ומוקים לה ברגל הלכך יטבול מערב שבת דאסור להטביל בשבת ויו"ט: **וכיצד הכל אומרים כו'.** והא דנקט שבת רבותא אשמועינן לב"ה דאפי' בשבת שרו באדם ובגמרא מפרש מאי טעמא דכלים אסורים: **ושוין שמשיקין את המים.** מי שיש לו מים יפין לשתות ונטמאו ממלא מהן כלי אבן ונותנם במקוה מים מלומים עד שמשיק מים למים וממלאו אלו זרועים ומחוברים למי המקוה ובטלי מגביהייו ובטהרו. ואין עוד טהרה במקוה לכל אוכל ומשקה אלא למים ולא בתורת טבילה אלא בתורת זריעה כדאמרינן בפסחים בפרק כל שעה (דף לג:): **אבל לא מטבילין.** בגמרא[פ] מפרש שאין נותנין אותן בכלי עץ עמא הצריך טבילה להשיקן בו כדי להעלות טבילה לכלי אבן השקת המים: **ומטבילין מגב לגב.** ביום טוב: **ומחבורה לחבורה.** בגמרא[צ] מפרש לה: **גמ'** ויעבירנו

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ו מהלי' יו"ט הל' ה טוש"ע א"ח סי' תקכו סעיף טז:
כח ב מיי' שם הלכה י (וס"ל שם הל' יא) סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סימן תקכו סעיף כד:
כט ג מיי' פכ"ג מהלי' שבת הלכה טו טוש"ע א"ח סימן שלו סעיף ד:
ל ד מיי' שם הלכה ח סמג לאוין סה:
לא ה מיי' שם פ"ו הלכה כג טוש"ע א"ח סי' תקיח סעיף ח:
לב ו מיי' פ"ו מהלכות יום טוב הלכה ה טוש"ע א"ח סימן תקכו סעיף יז:
לג ז מיי' פכ"ג מהלי' שבת הלכה ח סמג לאוין סה פה:
לד ח מיי' ופמג שם טוש"ע א"ח סימן שכו סעיף ח וסי' תקיא סעי' ג:
לה ט מיי' פ"ד מהלי יו"ט הלכה יז:

רבינו חננאל

ת"ש מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין, ואם רצה לאכול עירובו הרשות בידו. אכלו עד שלא אפה ועד שלא בישל ועד שלא הטמין, הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין ולא אחרים אופין ומבשלין לו, אבל מבשל ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת, ובלבד שלא יערים, ואם הערים אסור. ודחה רב אשי ואמר אחמורו רבנן במערים טפי מבמזיד. רב נחמן בר יצחק אמר הא מתני' לחנניה היא אליבא דב"ש. (דתנן) (דתניא) אין אופין אא"כ ערב בפת, ואין מבשלין אא"כ ערב בתבשיל כו'. ובי"ה אומרים מניח אדם עירובי תבשילין ועושה בו כל צרכו, כלומר אופה ומבשל ומטמין את החמין. ואתיין למפשטא לבעיין מן המעשר בשבת במזיד לא יאכל, כלומר הנה זה עבר ועישר, ותקני לא יאכל, ש"מ עבר ואפה נמי לא יאכל. ודחינן התם לענין שבת משום דאפשר ליה להתענג בפירי אחריני. ובן בענין המטביל כליו במזיד בשבת לא ישתמש בהן. ודחינן שאני התם דאית ליה כלי אחרני. (א"נ) אפשר לו לשאל כלים ולהשתמש בהן. וכן המבשל בשבת בשוגג יאכל, הנה קנסינן ליה אם עבר ובישל. ודחינן איסורא דשבת שאני. **מתני'** בית שמאי אומרים שני תבשילין, ובית הלל אומרים תבשיל אחד ושניהם שהן שני תבשילין. אכלו או שאבד כו'. מתני' דלא כי האי תנא, דתניא אר"ש לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך כו'. אמר רבא הילכתא כתנא דידן ואליבא דבית הלל דאמרי תבשיל אחד. אכלו או שאבד לא יבשל עליו בתחילה. שייר הימנו כל שהוא סופך עליו לשבת. אמר אביי נקטינן התחיל בעיסתו תאכל עירובו או שאבד הרי זה גומר. [**מתני'**] חל יום טוב להיות אחר השבת מטבילין כלים מלפני השבת ואדם בשבת. כלים דלאו בני סחיטה ניהו, בשבת מאי טעמא דלא מטבילינן להו.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלמלי עד שלא אפה עד שלא בשל עד שלא הטמין: (ב) רש"י ד"ה שלא יערים וכו' לצרך יו"ט לא יערים לומר עוד וכו' אם יהיה בשביל שבת: (ג) תו"ס ד"ה אמר רבא וכו' על עירוב תבשיל דהא קי"ל כל"ר ותיבת אחר נמחק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ואם הערים. ואי משום טרחא. משמע דליכא שום איסור רק טרחא וקשה לי הא אף שאין עיבוד באוכלין מ"מ מדרבנן אסור כדאיתא בסוגיא דשבת וכדכותיה הרין פ"ק דחולין בסוגיא דהשחיטו בשבת:

לעזי רש"י

מינצ"ר [מוינצ"ר]. לפרום. פורי"ש [פוריל"שן]. כרשים (ריק מאכל).

מוסף רש"י

המעשר פירותיו בשבת. איסור שבת דרבנן היא כדתנן בחולין (לקמן לו.) אלו הן משום שבות של מלאה אין מגביהין תרומות ומעשרות, דמיחזי כמתקן וכן המטביל כלי, מטביל ומי איסורא דרבנן היא מפני שנראה כמתקן כלי (גיטין נד.). המבשל בשבת בשוגג יאכל. אפילו הוא עצמו ואפילו בו ביום (ב"ק עא. וחולין מו. וכעי"ז גיטין נב.) אלא צריך להמתין עד הערב כמדי שיעבור, דהא דאמרינן בעלמא לערב ככדי שיעבור לית ליה לר' מאיר אלא היכא דעבד ישראל איסורא ומאיר, ולאיכא חיובא, דלא נמטייה הנאה מאיסורא, אבל כשונג לא (חולין מו.). במזיד לא יאכל. דלא כיום עד שתחשך, וכבדי שיעבר, וטוא הדין לאחרים נמי דאסור למילה בו ביום, דטעמא משום דלא נמטייה הנאה מאיסורא הוא וכי סבי לאוסרא כבדי שיעבר דבדיה, דאשמעינן רבותא להתירא, תני נמי פיסא בדיה (שם. וכעי"ז ב"ק עא.) מו: לא יאכל הוא לעולם אבל אחרים ישראלים אוכלים (כתובות לד. וכעי"ז חולין קפו.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com